

УДК 78.071.2 Гобдич

DOI 10.32461/2226-2180.39.2021.238713

Залевська О. Г. Хоровий диригент Микола Гобдич: грані творчої особистості. *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць*. 2021. Вип. 39. С. 160-166.

Zalevska O. (2021). Choir conductor Mykola Hobdych: the facets of a creative personality. *Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. prats'*, 39, 160-166 [in Ukrainian].

Залевська Олена Григорівна,
аспірантка Національної академії керівних
кадрів культури і мистецтва
<https://orcid.org/0000-0002-6754-0306>
helenzalevska@gmail.com

ХОРОВИЙ ДИРИГЕНТ МИКОЛА ГОБДИЧ: ГРАНІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Мета дослідження: здійснити аналіз творчої особистості видатного хормейстера кінця ХХ – початку ХХІ століття Миколи Гобдича, розглянути напрямки його багатогранної діяльності упродовж 30 років, підтвердити вагомий внесок митця у відродження національного хорового мистецтва України, привертати увагу музикознавців до дослідження творчого доробку майстра хорового виконавства. **Методологія** дослідження: історичний та загально-науковий методи було використано під час аналізу хорового руху в українському соціумі періоду державної незалежності, порівняльний метод дозволив виявити вагомий внесок Камерного хору «Київ» у відродження національних традицій духовного співу, системний метод було використано в оцінці діяльності керівника хору, М. Гобдича. **Наукова новизна** полягає в тому, що вперше було відзначено творчу взаємодію М. Гобдича з такими сучасними композиторами, як Леся Дичко, Віктор Степурко, Мирослав Скорик, Ромуальд Твардовський, Валентин Сильвестров, підкреслено значення його організаторської, видавничої та наукової діяльності. **Висновки.** На межі ХХ та ХХІ століття розквіт духовної хорової творчості міцно пов'язаний з творчою діяльністю М. Гобдича та Камерного хору «Київ», засновників Міжнародного фестивалю «Золотоверхий Київ», який зміг відродити зв'язки між минулим та сучасним. Творча діяльність М. Гобдича, як хормейстера, аранжувальника, редактора, діяча культури заслуговує на прискіпливішу увагу музикознавців.

Ключові слова: хорове мистецтво, духовна хорова музика, Микола Гобдич, Камерний хор «Київ», нотна бібліотека, хоровий фестиваль.

Zalevska Olena, graduate student of National Academy of Culture and Arts Management

Choir conductor Mykola Hobdych: the facets of a creative personality

The purpose of the article is to analyze the creative personality of Mykola Hobdych, to consider the directions of his multifaceted activity for 30 years, to confirm the significant contribution of the artist to the revival of the national choral art of Ukraine, to draw the attention of musicologists to the study of the creative work of the master of choral performance. **Methodology.** Historical and general scientific methods were used in the analysis of the choral movement in Ukrainian society during the period of state independence, the comparative method revealed a significant contribution of the Kyiv Chamber Choir to the revival of national traditions of spiritual singing, the systematic method was used to assess the activity of the choir leader Gobdych. **The scientific novelty** is that for the first time M. Hobdych's creative interaction with such modern composers as Lesya Dychko, Viktor Stepurko, Myroslav Skoryk, Romuald Tvardovsky, Valentyn Silvestrov was noted, the importance of his organizational, publishing, and scientific activity was emphasized. **Conclusions.** At the turn of the XX and XXI centuries, the flourishing of spiritual choral creativity is strongly connected with the creative activity of M. Hobdych and the Kyiv Chamber Choir, as the founders of the International Festival "Golden-Domed Kyiv", which was able to revive the links between past and present. M. Hobdych's creative activity as a choirleader, arranger, editor, and cultural figure deserves the more meticulous attention of musicologists.

Key words: choral art, spiritual choral music, Mykola Hobdych, Kyiv Chamber Choir, music library, choral festival.

Актуальність теми дослідження.
Наприкінці ХХ – початку ХХІ століть українське хорове мистецтво пережило період бурхливого підйому та справжнього розквіту.

Безумовно, цьому сприяли історичні умови, не обмежена ідеологічною цензурою можливість повернення до своїх національних культурних джерел, духовного скарбу минулого, пошуку

нових звукових фарб та свободи у виборі жанрових трансформацій. Вагомий внесок у розвиток української хорової культури зробили ведучі диригенти та керівники провідних хорових колективів. Останнім часом цей факт привертає увагу музикознавців, які все більше статей починають присвячувати аналізу творчої діяльності саме диригентів. В цьому напрямку хочеться згадати особистість засновника та керівника Камерного муніципального хору «Київ» Миколу Миколайовича Гобдича, який у 2021 році відзначає подвійний ювілей: 60 років з дня народження та 30 років з нагоди створення власного колективу. Для людини мистецтва це пора творчої зрілості, тому самий час підтримати маестро визнанням його творчих досягнень та побажати нових проектів, здоров'я та енергії задля їх втілення у життя.

Аналіз досліджень і публікацій. Слід зазначити, що творчість хорового диригента, засновника всесвітньовідомого хорового колективу, аранжувальника, музикознавця, наукового редактора та упорядника багатьох раритетних нотних видань досі не була достатньо розглянута та проаналізована. З робіт, присвячених особисто М. Гобдичу, можна відзначити тільки оригінальний нарис Тетяни Гусарчук [3] та статтю Андрія Яремчука «Пасіонарний виклик Миколи Гобдича» [7], хоча сама діяльність М. Гобдича, зокрема концертні виступи заснованого ним Камерного муніципального хору «Київ», багаторічний досвід проведення Міжнародного фестивалю хорового мистецтва «Золотоверхий Київ» – постійно привертала увагу музикознавців та журналістів. Про діяльність хору «Київ» багато писали в пресі У. Блак, Т. Булат, І. Бермес, Г. Васильченко, О. Евтушенко, А. Козін, Н. Костюк, З. Лаврова, Л. Пархоменко, А. Райнхардт, Д. Реінселер, Л. Руденко, Н. Семенов, І. Сікорська, Н. Стадник, Г. Степанченко, Ю. Чекан, М. Шор, Д. Шульц, Я. Якобз. Глибокий аналіз соціо-культурологічного напрямку діяльності М. Гобдича, а саме – фестивалю «Золотоверхий Київ» здійснила доктор музикознавства Ірина Лаврентієвна Бермес. Різноманітна діяльність М. Гобдича на наш погляд є унікальним явищем та заслуговує більшої уваги.

Мета роботи полягає у здійсненні аналізу творчої особистості видатного хормейстера кінця ХХ – початку ХХІ століття Миколи Гобдича, дослідженні напрямків його різноманітної діяльності упродовж 30 років, підтвердженні вагомому внеску митця у відродження національного хорового

мистецтва України. Також автор має намір привернути увагу музикознавців до дослідження творчого доробку майстра хорового виконавства.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХХ – початку ХХІ століть в хоровому мистецтві України можна спостерігати небувалий розквіт. Після досить тривалого періоду ідеологічного тиску та навіть цілеспрямованого знищення національних коренів хорової української культури, нарешті прийшов час відродження культурної спадщини та подальшого творчого розвитку національного хорового мистецтва. Особливо варто відзначити справжню жагу до національних духовних джерел, повернення до широкої аудиторії слухачів скарбів богослужбової музики українських композиторів минулого та відкриття можливості творчого розвитку духовних жанрів крізь призму світосприйняття сучасними композиторами. Значна роль у цьому процесі належить діяльності існуючих провідних та утворених нових хорових колективів на чолі з їх талановитими та яскравими керівниками, продовжувачами національних виконавських традицій. Додатковим чинником для творчого розвитку духовних жанрів також стало утворення концертно-освітніх осередків на базі окремих професійних хорових колективів. Так, зокрема, на базі Чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького виникли хор хлопчиків з навчальними музичними класами та камерний чоловічий хор «Боян»; на базі Національного академічного українського народного хору ім. Г. Верьовки було створено дитячий фольклорний ансамбль «Цвітень»; Камерний академічний хор ім. Б. Лятошинського став засновником Ансамблю класичної музики ім. Б. Лятошинського, на базі Львівської державної академічної чоловічої хорової капели «Дударик», заснованої в 1971 році, у 1985 році було створено першу в Україні хорову школу, яку з часом планувалось перетворити на Національний центр хорової культури. Тобто, за роки незалежності Української держави можна спостерігати тенденцію до того, що хорові колективи стають культурно-просвітницькими осередками та базою для утворення нових творчих колективів та організацій. У цьому контексті, діяльність Камерного муніципального хору «Київ» та його керівника і диригента заслуговує на прискіпливішу увагу музикознавців та культурологів.

Миколі Миколайовичу, який народився у карпатському містечку Биткові Івано-

Франківської області, пощастило навчатися та починати свій творчий шлях у добу історичних змін. Безумовно, атмосфера збереження релігійного укладу (на невелике селище три греко-католицьких храми Пресвятої Богородиці!) та традиції соціально-політичної активності селян (першої половини ХХ ст. відомо кілька робітничих страйків та навіть був факт ліквідації терористичної організації на фабриці) опосередковано могли впливати на формування активних духовно-патріотичних нахилів у характері майбутнього музиканта. М. Гобдич закінчив Дрогобицьке музичне училище та Київську консерваторію (клас професора В. Т. Чуби). Молодий хормейстер розпочав свій творчий шлях у Чоловічій хоровій капелі імені Левка Ревуцького та Академічному хорі «Думка». Ще на першому курсі консерваторії йому пощастило зустріти Людмилу Байду – чудову дівчину, яка стала дружиною, однодумцем, музою, вірною порадицею в реалізації творчих проєктів. А вже з 1990 року пан Микола стає засновником, музичним директором та диригентом власного колективу.

Камерний хор «Київ» виник на «хвилі» зміни стратегії хорового виконавства на більш гнучку, камерну. Цьому сприяла загальна тенденція «камернізації» жанрів в українському мистецтві другої половині ХХ століття, творчі експерименти сучасних композиторів, поява нового хорового репертуару. Все це вимагало нового стилю виконання та сприяло появі більш мобільних камерних хорів. Так, у 80-90-х роках були засновані відомі у майбутньому камерні хори в Кропивницькому (диригент Ю. Любович), Харкові (В. Палкін), Винниці (В. Газінський), Дрогобичі (хор «Легенда», диригент І. Циклінський), Ужгороді («Cantus», Е. Сокач). У створенні Камерного хору «Київ» М. Гобдича підтримали талановиті, амбітні музиканти, які поставили перед собою великі цілі. Майже одразу сформувалося творче «кредо» музикантів: відродження української духовної музики, створення колективу з широким спектром виконавських можливостей.

Молодий хоровий колектив одразу заявив про себе на міжнародному рівні, успішно взявши участь в європейських фестивалях: 1992 рік – Золотий диплом на I конкурсі хорів ім. Р. Шумана в Цвікау (Німеччина), 1993 рік – Перша премія на XII конкурсі церковної музики в місті Хайнувка (Польща), Гран Прі на VI Міжнародному хоровому конкурсі в місті Слайго (Ірландія), 1994 – Друга премія на Міжнародному конкурсі

в м. Ланголен (Іспанія), участь у конкурсі класичної музики в м. Руан (Франція) та в 1995 році – старовинної музики в м. Кріклейд (Англія), 1996 рік – участь у фестивалі «Копенгаген — культурна столиця Європи'96» (Данія). Камерний хор «Київ» з успіхом виступав на престижних сценах світу: у Карнегі Холі вони стали першим українським колективом за 70 років, хто досяг цього мистецького «подіуму», їм аплодували в концертному залі ВВС (Лондон), Notre-Dame de Paris та Катедральних соборах у містах Франції, Berliner Dom у Німеччині, у філармоніях Утрехта, Роттердама, Амстердама, Берліна, Мінська, Києва та інших концертних залах. Інтенсивність та значення концертної діяльності поза межами батьківщини дало привід Л. Руденко висловити думку, що «високу місію Миколи Гобдича та хору “Київ” можна порівняти з місією видатного українського диригента Олександра Кошиця» [6, 152]. Стрімкий розвиток колективу – прагнення до міжнародного визнання вже через два роки заснування – свідчать про те, що пан Микола вже на початку добре розумів мету діяльності власного колективу. Природно, що наступним кроком на творчому шляху стало народження хорового фестивалю, про це свідчать слова маестро: «Наші виступи, то крапля в океані — настільки безмежна й велика ота національна хорова атлантида. Церковна музика налічує тисячоліття, її неможливо передати одним колективом. Для цього необхідна робота цілої нації, всієї України. Тільки тоді, коли все заспіваємо, зможемо осягнути велич цієї спадщини» [7, 19].

Початок одного з найпрестижніших і найцікавіших всеукраїнських фестивалів, який дістав назву творчої лабораторії, музичної академії та стартового майданчику для багатьох досвідчених і молодих митців та хорових колективів, був досить скромним – один день, один концерт, один автор та всього три хорових колективи. Але він вже мав своє неповторне обличчя. Невипадково першим композитором, творчість якого було представлено слухачам, став Віктор Степурко, людина глибокого духовного пошуку, знавець традицій богослужбового співу, життя якого міцно переплелось з особистістю видатного духовного письменника та творця духовних кантів Дмитра Туптало, образ та традиції якого до сих пір живі в народному побуті Макарівського району, Київської області, на батьківщині великого святителя. Концерт хорової музики отримав поетичну назву «Той дивний світ...», мав величезний успіх та став

новою сторінкою в житті самих виконавців. Навіть композитор назвав цей концерт «своїм другим народженням».

Окрім В. Степура, у перші роки проведення «візитівкою» хор-фесту стали «творчі портрети» сучасних композиторів: Ю. Алжнева, Л. Дичко, Є. Станковича. Пізніше склалася традиція презентації творчості композиторів у антифонному «перегуку віків», наприклад, у 2002 році прозвучали твори М. Березовського (XVIII ст.) та В. Рунчака, а в 2003 було представлено творчість М. Дилецького (XVII ст.) та М. Скорика.

Особливим в історії фестивалю став 2001 рік, коли було оголошено перший композиторський конкурс «Духовні псалми». Головною умовою стало використання перекладу Книги Псалмів українською мовою І. Огієнка. До складу журі були запрошені провідні композитори: Л. Дичко, М. Скорик, Є. Станкович, М. Степаненко, І. Щербаків. На розгляд комісії було представлено 61 твір, з них 35 – для мішаного хору, 15 – для чоловічого, 11 – для жіночого; гран-прі отримала Г. Гаврилець з твором: «Боже мій, нащо Ти мене покинув?»; 1 премія: В. Польова «Помилуй мене, Боже», В. Степура «Царює Господь», Г. Гаврилець «До Тебе підношу я, Господи, душу мою»; 2 Премія: І. Алексейчук, Ю. Іщенко, Б. Фільц; 3 премія: Ю. Іщенко, В. Гайдук, Г. Гаврилець; Дипломанти 1 ступеню – В. Стеценко, 2 ступеню – М. Волинський. В наступному році з'явилася ідея влаштування конкурсу на найкращу рецензію, присвячену подіям фестивалю. Але її вдалося реалізувати лише частково. Голова журі, Юрій Чекан констатував недостатній рівень розвитку музичної критики в Україні.

Фестиваль дуже швидко перетворився на багатогранний форум, в якому знайшлося місце для виступу «запрошених гостей» (так, наприклад, відбулося знайомство з грузинськими колективами, хоровими капелами Санкт-Петербургу, Мінська, Москви), проведення презентацій нових нотних видань, компакт-дисків та тематичних лекцій провідних музикознавців, таких як Н. Герасимова-Персидська, Т. Гусарчук, Л. Корній. За роки існування фестиваль «Золотоверхий Київ» охопив широку географію: це не тільки міста і містечка Східної і Західної України, Криму – прихильниками хорового форуму стали й представники європейських країн, Канади, США.

М. Гобдич постійно перебуває на «передовій» сучасної хорової музики, тому дуже тісно співпрацює з композиторами.

Цікаво, що творче спілкування з талановитим хормейстером та його чудовим колективом для багатьох митців стало джерелом натхнення та сприяло появі низки нових творів. Серед багатьох творчих контактів, в першу чергу можна відзначити співпрацю з В. Степуром. Ще на початку своєї творчої діяльності М. Гобдич звернув увагу на твори цього автора, відчув співзвуччя з його світосприйняттям та прагнення відроджувати духовні традиції нації. Саме Віктора Івановича молодий диригент запросив взяти участь у першому концерті фестивалю «Золотоверхий Київ». Відтоді камерний хор «Київ» став постійним і основним виконавцем творів В. Степура. Першою «ластівкою» творчої співпраці став випуск 2х компакт-дисків «Різдвяних пісень» в аранжуванні композитора. Далі, в 2010 році під час проведення «Київ Музик Фесту» були виконані номери монументального духовного твору «Монологи віків» на тексти Давидових псалмів, у 2016 році на фестивалі «Музичні прем'єри сезону» були виконані «Київські фрески» В. Степура – масштабний, симфонічний по своєму задуму цикл. Остання спільна робота – хоровий триптих «Легінь Світла», на тексти Олекси Трохименка (авторський псевдонім). Композитор згадував, що М. Гобдичу він є вдячним за ініціативу та підтримку у виборюванні почесної Національної премії ім. Тараса Шевченка. Тож, співпраці В. Степура та хору «Київ» під керівництвом М. Гобдича можна присвятити окрему статтю.

Досить часто М. Гобдич був радником та мотиватором створення нових композицій. Так було, наприклад, з визначенням назви Літургії Лесі Дичко, яку авторка хотіла позначити як «Літургія in Des-dur». Маєстро вдалося аргументовано довести, що назва «Урочиста» буде краще сприйматися слухачами. За пропозицією Гобдича М. Скорик склав до авторського хор-фесту псалми «Не карай мене, о Господи», «Спаси мене, Боже» та «Чи ти мене, милий Боже, навек забуваєш», а пізніше, у 2005 році, створив «Літургію св. Іоанна Златоустого». Так само польський композитор Ромуальд Твардовський склав Літургію «Київську» під впливом знайомства з М. Гобдичем та Камерним хором «Київ» під час їх виступів на Міжнародному фестивалі церковної музики в м. Хайнувка, про що він свідчив у програмі-путівнику до концерту, на якому відбулася прем'єра твору.

Не менш цікавим є творчий тандем з видатним київським композитором Валентином Сильвестровим. Сфера

зацікавленень композитора спрямовувалася переважно у напрямку інструментальних жанрів, але М. Гобдич інтуїтивно відчув, що автор може внести суттєвий вклад у скарбницю української духовної хорової музики. Він писав: «я настільки захопився В. Сильвестровим, що подумки вирішив зробити все можливе і неможливе, щоб автор і надалі працював у цьому напрямі» [4]. Поступово та терпляче заохочував диригент композитора до духовної хорової музики – спочатку запросив його, як почесного гостя на прем'єру «Літургії» М. Скорика, потім сприяв інтересу композитора до вивчення партитур, внаслідок чого почала зростати гілка нових духовних хорових творів майстра: «Літургійні піснеспіви», «Всеночні піснеспіви», «Псалми і молитви», багато окремих «Давидових псалмів», «Духовних пісень», «Алілуй». На сьогодні В. Сильвестров має у своєму арсеналі близько ста найменувань окремих духовних творів, тривалістю звучання понад п'ять годин. Сам М. Гобдич зазначає, що всі духовні опуси народилися внаслідок співпраці з Камерним хором «Київ» [4].

В цьому напрямку слід ще раз підкреслити значення композиторського конкурсу «Духовних псалмів» 2001 року, який надихнув багатьох композиторів на створення духовної музики. Серед них і вже визнані майстри – Б. Фільц, Г. Гаврилець, В. Польова, Ю. Іщенко, і молодь – І. Алексейчук, В. Гайдук, В. Стеценко, М. Волинський. Хвиля, яка піднялась в мистецькому просторі України на початку третього тисячоліття за ініціативою М. Гобдича, розкрила нові обрії для розвитку національного хорового мистецтва.

Бажання ділитися своїми надбаннями привело до виникнення низки виконавсько-фонографічних проєктів. Ці записи стали природним підсумком роботи хору, стали традицією в комплексній підготовці проведення фестивалів «Золотоверхий Київ», до яких готувалися презентації аудіо-персоналій.

Найпродуктивніші роки в плані створення записів – 2006-й та 2007-й роки. Неймовірно, як можна було встигнути зробити стільки всього не тільки у нас, але й за кордоном! Це такі унікальні диски з позначкою «записано вперше», як: «Яків Яциневич. Літургія», «Тисяча років української духовної музики», «Духовні шедеври російського романтизму», «Різдвяні вечори». Наступний, 2007-й рік, став ще більш «врожайним»: це унікальний науково-дослідницький виконавчий проєкт, присвячений А. Веделю:

п'ять збірок охоплюють всі відомі твори композитора, які збиралися крихтами з різноманітних джерел. Це колосальна робота як диригента, так і співаків. Жоден колектив, здається не витримав би такого занурення в творчість одного автора – і це, безумовно, заслуга керівника, який зміг мотивувати та надихнути колектив на результат.

Плідною виявилася співпраця з канадською студією «Dotcom Recordings Ltd.», що спеціалізується на запису та поширенню хорових творів: два диска різдвяних колядок і щедрівок в аранжуванні В. Степурка, ще два диска «Різдвяних вечорів», «Український Великдень», два диска обробок народних пісень, диски-персоналії класиків української духовної музики М. Леонтовича, К. Стеценко, цікавий диск, присвячений одному богослужбовому жанру: «Алилуя», де серед 21 композицій звучать твори Моцарта, Березовського, Кошиця, Вівальді, Генделя. Унікальним став запис раніше невідомого твору «Анонім „Перемишльська Літургія“». З 40 дисків, що представлені у дискографії Камерного хору «Київ» на сайті «Наша парафія», 25 мають помітку «записано вперше»: за цими словами – багаточасова дослідницька робота з рукописами, архівами, в деяких випадках необхідність авторської ідентифікації, власне – робота над інтерпретацією та виконавством, безліч організаційних моментів, зокрема, пошуки та оренда приміщень, досвідчених звукооператорів та апаратури для багатоканального запису. Восени 2020 року колектив «побив» свій особистий рекорд – черговий запис тривав більше 18 годин (!). Це, безумовно, показник високого рівня духовної єдності диригента та колективу співаків у єдиному русі служіння високому мистецтву.

Видавнича та редакторська діяльність М. Гобдича – ще одна грань творчої діяльності маестро. З 1996-го року він заснував серію видань під назвою «Бібліотека хору «Київ». Як розповідає директор-розпорядник хору Таїсія Юр'єва, цей вид діяльності виник спонтанно з практичних потреб упорядкування робочих партитур заради зручності читання нотних текстів та продуктивності репетицій. Але, згодом цей напрям набув більш глибокого сенсу, перетворившись з робочої бібліотеки хору на унікальну колекцію хорових партитур, яка має велику наукову цінність, тому що кожна монографічна збірка налічує максимальну кількість відомих творів даного автора. Цей аспект діяльності особливо

підкреслює і дослідниця творчої особистості диригента Т. Гусарчук [3, 225-226].

М. Гобдич є упорядником та редактором 12 авторських нотних збірок духовних богослужбових піснеспівів: Л. Дичко, М. Дилецького, арх. Іонафана (Єлецьких), М. Вербицького, Є. Станковича, М. Леонтовича, М. Скорика, Я. Яциневича, А. Веделя, С. Пекалицького, Р. Твардовського, К. Стеценка. Колектив хору багато співпрацює з В. Сильвестровим: видано вже 69 збірок композитора. Нажаль, поширити цей напрямок діяльності Муніципальний хор «Київ» не може, тому що офіційна видавнича діяльність потребує зміни статуту організації. Більшість надрукованих творів мають авторське редагування та аранжування. Цей напрямок діяльності митця ще чекає на увагу музикознавців, бо в деяких випадках «декодування» творчого задуму композитора має печатку власної інтерпретації диригента.

Прагнення до відродження духовної хорової спадщини минулих часів, безумовно, пов'язане з зануренням в архівні матеріали, роботою з рукописами, іноді з декодуванням старовинних матеріалів, потребою встановлення авторства. Так, суто з практичних потреб виникли кілька науково-дослідницьких статей М. Гобдича. Наприклад, в статті «Духовні концерти Андрія Рачинського: від наукової реконструкції до виконання» автор привертає увагу музикознавців, дослідників до творчості забутого талановитого композитора, окреслює проблеми реконструкції партитур та підкреслює цінність відродження його духовної спадщини. Дві статті присвячені творчості українського митця XVIII століття С. Дегтярьова: «Духовний концерт «В началі Ти, Господи» С. Дегтярьова: питання авторства» та «Духовний концерт «Сей день радости» Степана Дегтярьова: походження, датування, особливості стилю». В статтях автор постає перед читачами як чутливий знавець музичного стилю композиторів цього часу та музикознавець-аналітик.

Викладенню матеріалу притаманні лаконічність, точність аргументації, індивідуальна наукова позиція. Всі статті датовані одним роком, тому можна зробити висновок, що автор пише легко, швидко, що йому є чим поділитися з читачами, бо він має великий практичний досвід.

Про наявність дару *слова* свідчать і короткі редакторські вступні статті до монографічних видань і «супутні нотатки» у просвітницьких програмках до щорічних фестивалів «Золотоверхий Київ». Кожне висловлювання – це не просто надання будь-

якої інформації – воно несе в собі частку вогника душі автора, передає повагу до творця музики, любов до слухачів, велике бажання передати своє світосприйняття, ті таємниці, які Бог відкрив особисто пану Миколі, зробив його своїм «музичним апостолом».

Найбільш розгорнутий текст, де автор розкриває свою позицію, свій погляд на історію розвитку української хорової духовної музики, є стаття, присвячена творчості В. Сильвестрова. Автор підкреслює важливість відродження історичних зв'язків між минулим та сучасним, зазначає, що історія розвитку українського хорового мистецтва містить розриви та «прогалини», які він особисто відчуває як фізичні болючі рани, що потребують лікування. Він пише, що столітні церковні традиції «застигли в очікуванні ... розвитку: перервався зв'язок регентської справи..., професійні композитори перестали писати духовну музику, бо виховуватися вони мали в лоні церкви, жити її постулатами, вивчати її канони. І, що не менш важливо, науково-дослідницька база музикознавців, які повинні були вести розвідки минулих епох і цим стимулювати виконавський та композиторський рух, припинила своє існування». В цих словах не тільки констатація факту, що «зависає» риторичним питанням, це формулювання свого *credo*, слова, які стали «плоттю» різноманітної діяльності М. Гобдича, це відчуття свого покликання, сенсу життя.

Наукова новизна. Таким чином, можна зазначити унікальність особистості диригента, його роль «каталізатору» творчості таких композиторів, як Віктор Степурко, Мирослав Скорик, Ромуальд Твардовський, Валентин Сильвестров, а також велике значення його організаторської, видавничої та наукової діяльності.

Висновки. Завдяки різноманітній діяльності та ініціативам М. Гобдича в перші десятиріччя XXI століття була відновлена українська духовна хорова культура, коли слухати, досліджувати, вивчати, виконувати, писати духовну музику стало природним для нашого суспільства і виявилася сутність України, як спадкоємиці однієї з найбагатших церковно-музичних культур світу. Майстерність М. Гобдича, як талановитого музиканта та диригента, було відзначено державою присвоєнням звання Народного артиста України, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка. Але різноманітний спектр його діяльності ще потребує дослідження і підтримки, перш за все фінансової. Створення унікального нотного фонду духовної хорової

спадщини України так само не має підтримки, а поширення видань навіть забороняється офіційними бюрократичними умовами. Сподіваємось, що найближчим часом ситуація зрушиться з «мертвої точки» і творчі задуми маестро знову зможуть втілюватися у реальні проекти.

Література

1. Бермес І. «Золотоверхий Київ» у фестивальному русі України періоду державної незалежності. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: збірник наукових праць. Наукові записки РДГУ. Рівне. 2014. Вип. 20. Т. 1. С. 176-181.
2. Василенко О. Хорова творчість В. Степурко в сучасному виконавстві. Часопис НМАУ ім. П. Чайковського. Київ. 2018. № 2 (39). С. 30-40.
3. Гусарчук Т. Творча діяльність Миколи Гобдича в аспекті особистої детермінації. Українське музикознавство. Київ. 2012. Вип. 18 (38). С. 222-235.
4. Гобдич М. Духовна музика Валентина Сильвестрова. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/1834> (дата звернення 23.03.21)
5. Пархоменко Л. Фестивальні форми інтеграції хорового руху України. Студії мистецтвознавчі. Київ: ІМФЕ НАН України. 2008. № 4 (24). С. 71-77.
6. Руденко Л. Г. Шляхи відродження національної хорової культури. Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського: наук. журн. Київ. 2009. № 2 (3). С. 152.
7. Яремчук А. Пасіонарний виклик Миколи Гобдича. «Українська культура». 2006. № 10. С. 19–21.

References

1. Bermes, I. (2014). "Golden-domed Kyiv" in the festival movement of Ukraine during the state independence period. *Ukrayins`ka kul`tura: mynule, suchasne, shlyaxy rozvytku: Ukrainian culture: past, present, ways of development: Collection of scientific works*. Rivne. Issue 20. T. 1, 176-181 [in Ukrainian].
2. Vasylenko, O. (2018). Choral work of V. Stepurko in modern performance. *Chasopys NMAU. Kyiv*, 2 (39), 30-40 [in Ukrainian].
3. Gusarchuk, T. (2012). Creative activity of Mykola Hobdych in the aspect of personal determination. *Ukrayinske muzykoznavstvo*. Kyiv, issue 18 (38), 222-235 [in Ukrainian].
4. Gobjich, M. Spiritual music by Valentin Silvestrov. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/1834> [in Ukrainian].
5. Parkhomenko, L. (2008). Festival forms of integration of the choral movement of Ukraine. *Art studies*. Kyiv: MT Rylsky NAS of Ukraine, 4 (24), 71-77 [in Ukrainian].
6. Rudenko, L. (2009). Ways of national choral culture revival. *Chasopys NMAU. Kyiv*, 2 (3), 152 [in Ukrainian].
7. Yaremchuk, A. (2006). Passionary challenge of Mykola Hobdych. *Ukrainian culture*, 10, 19–21 [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 25.01.2021
Отримано після доопрацювання 11.02.2021
Прийнято до друку 19.02.2021*